

YENİ BİTKİ ÇEŞİTLERİNE AİT ISLAHÇI HAKLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN KANUN

Kanun Numarası : 5042
Kabul Tarihi : 8/1/2004
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih :15/1/2004 Sayı :25347
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 43

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1- Bu Kanunun amacı, bitki çeşitlerinin geliştirilmesini özendirmek, yeni çeşitlerin ve ıslahçı haklarının korunmasını sağlamaktır.

Bu Kanun tüm bitki türlerini kapsar.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunda geçen ;

- a) Bakanlık : Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,
- b) Mahkeme : Fikrî ve sınaî haklar konusundaki ihtisas mahkemelerini,
- c) Islahçı : Yeni bir bitki çeşidini ıslah eden veya bulan ve geliştiren kişiyi,
- d) Hak sahibi : Islahçı veya onun hukukî haleflerini,
- e) Çeşit : Islahçı hakkının verilmesi için gerekli şartların karşılanıp karşılanmadığına bakılmaksızın, bir veya birden fazla genotipin ortaya çıkardığı bazı özelliklerin kendisini göstermesiyle tanımlanan ve aynı tür içindeki diğer genotiplerden en az bir tipik özelliği ile ayrılan ve değişmeksizin çoğaltmaya uygunluğu bakımından bir birim olarak kabul edilen en küçük taksonomik kısım içerisinde yer alan bitki grubunu,
- f) Tohumluk : Bitkilerin çoğaltımı için kullanılan vegetatif ve generatif bitki kısımlarını,
- g) Çoğaltım veya çoğaltma : Asıl veya ebeveyn bitkilerle aynı özellikleri taşıyan bir sonraki nesil bitkilerin elde edilmesini,
- h) Üretim veya üretme : Ürün veya çoğaltım materyali elde etmek amacıyla bitki yetiştirilmesini,
- ı) Çoğaltım materyali : Bitkilerin çoğaltımı için kullanılan bütün bir bitki veya kısımlarını,
- i) Tescil : Bu Kanun kapsamındaki çeşitlerin ıslahçı hakları kütüğüne yazılmasını,
- j) Bülten : Bitki Çeşitleri Bültenini,
- k) Kütük : Islahçı hakkı başvurusu ve hakkın tescili ile ilgili hususların kayıtlı olduğu sicilleri,
- l) Katalog: İlgili mevzuat çerçevesinde ticareti yapılan çeşitlerin yayımlandığı listeyi,
- m) UPOV Sözleşmesi : Yeni Bitki Çeşitlerini Koruma Uluslararası Birliği Sözleşmesini, İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Koruma Şartları ve Korumadan
Yararlanacak Kişiler

Genel şartlar

Madde 3- Yeni, farklı, yeknesak ve durulmuş olduğu tespit edilen bitki çeşitleri, bu Kanunda belirtilen diğer şartların yerine getirilmesi kaydıyla, ıslahçı hakkı verilerek korunur.

Korumadan yararlanacak kişiler

Madde 4- Bu Kanun ile sağlanan korumadan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları veya Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ikametgâhı olan veya iş merkezi bulunan gerçek veya tüzel kişiler veya UPOV Sözleşmesi hükümleri dahilinde başvuru hakkına sahip kişiler yararlanır.

Birinci fıkra şartlarını taşımamasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti uyuğundaki kişilere kanunen veya fiilen koruma tanıyan devletlerin uyuğundaki gerçek veya tüzel kişiler de karşılıklılık ilkesi uyarınca bu Kanunun sağladığı korumadan yararlanır.

Yenilik ve yeniliği etkilemeyen durumlar

Madde 5- Bir çeşidin çoğaltım veya hasat edilmiş materyali; ıslahçı hakkı için başvurunun yapıldığı tarihten geriye doğru yurt içinde bir yıl, yurt dışında dört yıl, ağaç ve asmalarda altı yıl öncesine kadar kullanım amacıyla hak sahibi tarafından veya onun rızasıyla satılmamış veya umuma sunulmamış ise çeşit yeni kabul edilir.

Aşağıda belirtilen haller çeşidin yeni sayılmasını etkilemez:

- a) Hak sahibi aleyhine, hakkın kötüye kullanımı sayılacak satış veya açıklamalar.
- b) ıslahçı hakkının devrine ilişkin sözleşme kapsamında olan satış veya açıklamalar.
- c) Çoğaltım materyalinin mülkiyet hakkının hak sahibinde olması ve bu materyalin bir başka çeşit üretiminde kullanılmaması kaydıyla hak sahibi adına bu materyalin çoğaltım sözleşmesi kapsamında kalan faaliyetler.
- d) Çeşidin niteliklerini belirlemek amacıyla bir sözleşme çerçevesinde yapılan tarla veya laboratuvar denemeleri ya da küçük çaplı ürün işleme denemeleriyle ilgili faaliyetler.
- e) Biyolojik güvenlik amacıyla yapılacak yasal işlemler veya ticareti yapılacak çeşitlerin resmi kataloğa kaydedilmesi gibi yükümlülüklerden doğan faaliyetler.
- f) Çeşidin elde edilişi sırasında ortaya çıkan artık ürünün veya yan ürün niteliğindeki hasat edilmiş materyalin ya da (c), (d) ve (e) bentleri çerçevesindeki faaliyetleri sonucu ortaya çıkan materyalin tüketim amacıyla ve çeşit tanımlanmaksızın satışı veya kamuya sunulması ile ilgili faaliyetler.

Farklılık

Madde 6- Başvuru veya rüçhan hakkı tarihinde, herkesçe bilinen çeşitlerden açıkça ayırt edilebilen çeşit, farklı sayılır.

Bir çeşide herhangi bir ülkede başvuru sonucunda ıslahçı hakkı verilmesi veya çeşidin katalogda yer alması halinde, çeşidin başvuru tarihinden itibaren herkesçe bilindiği kabul edilir.

Herkesçe bilinme, çeşidin kullanılmaya başlanması veya meslekî bir kuruluşun çeşitler katalogunda yer alması veya bir referans koleksiyonuna dahil edilmesi gibi durumlara bakılarak da tespit edilebilir.

Yeknesaklık

Madde 7- Kullanılan çoğaltım metoduna bağlı olan muhtemel değişiklikler dışında, ilgili özellikler bakımından bir örneklik gösteren çeşit, yeknesak kabul edilir.

Durulmuşluk

Madde 8- Birbirini izleyen çoğaltımlar sırasında veya belirli çoğaltım dönemleri sonunda ilgili özellikleri değişmeksizin aynı kalan çeşit, durulmuş kabul edilir.

İsmlendirme ve ismin kullanılması

Madde 9- Korunan bir çeşidin ismi onun umumî ismi haline gelir.

İsim, çeşidin tanınmasını sağlamak kaydıyla anlamlı veya anlamsız bir kelime veya kelime grubundan, kelime ve rakamlardan veya harf ve rakamlardan oluşabilir. Çeşit için önerilen ismin içinde, çeşit ile ilgili ürünler bakımından marka alınmasını markalar mevzuatı açısından engelleyecek unsurlar bulunamaz.

Çeşit için, Türkiye’de veya UPOV Sözleşmesine taraf bir ülkede bir isim tescil edilmiş ve kullanılmakta ise ıslahçı hakkı başvuruları bu isimle yapılır. 42 nci madde hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, çeşidin diğer ülkelerde kullanılan isimleri de Başvuru Siciline ve Islahçı Hakları Siciline kaydedilir.

Bir çeşidin Türkiye’de veya UPOV Sözleşmesine taraf bir ülkede kullanılmakta olan isminin aynısı veya karışıklığa yol açacak kadar benzeri, aynı veya yakın türdeki bir diğer çeşit için kullanılamaz. Bu hüküm UPOV Sözleşmesine taraf ülkede tescil edilmiş isimler için de uygulanır.

Korunan bir çeşidin çoğaltım materyalini satan veya başka şekilde pazarlayan herkes çeşidin bu ismini kullanmak zorundadır. Bu hüküm 14 üncü maddenin beşinci fıkrasının (b) bendindeki çeşitlere de uygulanır.

İsmi kullanım zorunluluğu, ıslahçı hakkı sona erse bile devam eder.

Çeşidin kullanımıyla ilgili olarak üçüncü kişilerin önceki hakları saklıdır. Üçüncü kişilerin önceki hakları nedeniyle, bir çeşide ait ismin kullanılması bu ismi kullanmak zorunda olan kişiye yasaklanmışsa Bakanlık ıslahçıdan çeşit için yeni bir isim ister.

Satışa sunulan veya diğer şekillerde piyasaya sürülen bir çeşidin isminin marka, ticaret unvanı veya benzer diğer işaretler ile birlikte kullanımı ancak çeşit isminin kolayca tanınabilir şekilde yazılması halinde mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM*Koruma Süresi**Koruma süresi*

Madde 10- Koruma süresi ıslahçı hakkının tescilinden itibaren yirmibeş yıldır. Bu süre ağaçlar, asmalar ve patates için otuz yıldır.

Koruma süresinin sona ermesi, takvim yılı sonu itibarıyla hesaplanır.

İKİNCİ KISIM*Hak Sahipliği, Hakkın Kapsamı ve Sınırlandırma***BİRİNCİ BÖLÜM***Hak Sahipliği ve Hak Sahibinin Yetkileri**Hak sahipliği*

Madde 11- Bir çeşidin ıslahçı hakkı, ıslahçıya ve onun hukukî haleflerine aittir.

Islahçının birden çok olması halinde, taraflar arasında aksine bir anlaşma yoksa, ıslahçılar, müşterek mülkiyet hükümleri çerçevesinde hak sahibidir.

Her hak sahibi diğerlerinden bağımsız olarak aşağıdaki işlemleri kendi adına yapabilir:

- a) Kendine düşen pay üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir.
- b) Diğer hak sahiplerine yazılı bildirimde bulunduktan sonra hak konusu çeşidi kullanabilir.
- c) Hak konusu çeşidin korunması için gerekli önlemleri alabilir.

d) Diğer pay sahipleriyle birlikte, Bakanlığa yapılan başvuru veya tescilden doğan hakların herhangi bir şekilde tecavüze uğraması halinde, üçüncü kişilere karşı hukuk ve ceza davası açabilir.

Üçüncü kişilere karşı hukuk veya ceza davası açılması halinde, diğer hak sahiplerinin davaya katılabilmeleri için durum, davayı açan tarafından, davanın açıldığı tarihten itibaren bir ay içinde kendilerine bildirilir.

Payın üçüncü kişilere devredilmesi halinde, diğer pay sahiplerinin önalım hakkı vardır. Payın devri, yazılı olarak yapılır ve sicile kaydedilir. Bakanlık önalım hakkının kullanılabilmesi için durumu iki ay içinde diğer paydaşlara bildirir. Önalım hakkı, bildirim tebellüğünden itibaren bir ay içinde kullanılır.

Çeşidin kullanılması hakkının üçüncü kişilere devrinin, hak sahiplerinin tamamının rızasıyla mümkün olmaması halinde, devredilip devredilemeyeceği hususunu mahkeme takdir eder.

Hizmet ilişkisinde hak sahipliği

Madde 12- Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça, çalışanların işlerini görürken ıslah ettikleri veya buldukları ve geliştirdikleri çeşitlerin sahibi, bunların işverenidir.

Sözleşmesi gerektirmediği halde, işyerindeki bilgi ve araçlardan faydalanmak suretiyle çeşit geliştiren çalışanların ıslah ettikleri veya buldukları ve geliştirdikleri çeşidin sahibi işverendir.

Çalışanların, ıslah ettikleri veya buldukları ve geliştirdikleri çeşitleri için çeşidin ekonomik değeri de göz önüne alınarak işverenin ve çalışanın birlikte tespit edeceği bir bedele hakları vardır. Taraflar, bedel konusunda anlaşamadıkları takdirde söz konusu bedel mahkemece tespit edilir. Taraflar, bedeli hizmet sözleşmesine önceden belirleyip koyabilirler.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan görevlilerden hangilerinin ıslahçı hakkından ne ölçüde ve nasıl yararlanacağı, ilgili bakanlıkların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.

Hizmet sözleşmesi dışında kalan sözleşmelerde hak sahipliği

Madde 13- Sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, hizmet sözleşmesi dışında kalan iş sözleşmeleri çerçevesinde ıslah edilen veya bulunan ve geliştirilen çeşidin sahibi işverendir.

Hak sahibinin yetkileri

Madde 14- Islahçı hakkı, korunan çeşit ile ilgili olarak, hak sahibine aşağıdaki inhisarî yetkileri verir:

- a) Üretmek veya çoğaltmak.
- b) Çoğaltım amacıyla hazırlamak.
- c) Satışa arz etmek.
- d) Satmak veya diğer şekillerde piyasaya sürmek.
- e) İhraç veya ithal etmek.
- f) Depolamak.

Koruma altındaki bir çeşide ait çoğaltım materyalinin izinsiz kullanımı sonucunda sağlanan hasat edilmiş materyal ile ilgili olarak; birinci fıkrada belirtilen tüm faaliyetler için hak sahibinin izni gereklidir. Ancak hak sahibi, geçmişte makul bir fırsata sahip olduğu halde söz konusu çoğaltım materyali üzerindeki bu hakkını kullanmamışsa izin gerekmez.

Koruma altındaki bir çeşide ait çoğaltım materyalinin izinsiz kullanımı sonucunda sağlanan hasat edilmiş materyalden doğrudan elde edilen mamul kaddelere de ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

Hak sahibi, yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümlerdeki yetkilerini şarta bağlayabilir ve bu yetkilerine sınırlandırma getirebilir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler aşağıdaki çeşitlere de uygulanır:

a) Koruma altındaki bir çeşidin kendisinin esas itibarıyla türetilmiş bir çeşit olmaması kaydıyla, bu çeşitten esas itibarıyla türetilen çeşitlere.

b) Korunan bir çeşitten farklı olmayan çeşitlere.

c) Üretilmeleri için her defasında koruma altındaki bir çeşidin kullanımını gerektiren çeşitlere.

Aşağıdaki haller beşinci fıkranın (a) bendinde sözü edilen diğer bir çeşitten esas itibarıyla türetilmiş çeşitleri kapsar:

a) Çeşidin, hâkim özellikler itibarıyla bir başlangıç çeşidinden türetilmiş olması veya yine hâkim özellikler itibarıyla başlangıç çeşidinden türetilen diğer bir çeşitten türetilmiş olması gerekir. Her iki durumda da esas itibarıyla türetilmiş çeşit, başlangıç çeşidini oluşturan genotip veya genotipler tarafından meydana getirilen aslı özellikleri göstermelidir.

b) Türetilmiş çeşit, başlangıç çeşidinden açıkça ayırt edilebilir olmalı ve türetme yönteminin yol açtığı farklılıklar dışında başlangıç çeşidini oluşturan genotip veya genotipler tarafından meydana getirilen aslı özellikleri göstermelidir.

Esas itibarıyla türetme; tabii veya sunî mutant seleksiyonu, somaklonal varyant seleksiyonu, başlangıç çeşidi içinden farklı bireylerin seleksiyonu, geriye melezleme veya genetik mühendisliği yoluyla transformasyona uğratılmış bitkilerden elde etme gibi yöntemlerle olabilir.

Başvuru ve tescil tarihi arasında kalan süre içinde yetkiler

Madde 15- İslahçı hakkı için yapılan başvuru tarihi ile hakkın verildiği tarih arasındaki süre içinde, 14 üncü maddede belirtilen ve hak sahibinin iznini gerektiren faaliyetlerde bulunan kişi veya kişiler, hak sahibine muhik bir bedel ödemek zorundadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetkinin Sınırlandırıldığı Haller

Genel sınırlandırma halleri

Madde 16- Aşağıdaki haller hak sahibinin yetkileri dışındadır:

a) Şahsî amaçla sınırlı kalan ve ticarî amaç taşımayan faaliyetler.

b) Deneme amacıyla yapılan faaliyetler.

c) 14 üncü maddenin beşinci fıkrasındaki haller dışında başka çeşitlerin elde edilmesi amacıyla yapılan faaliyetler.

Çiftçi istisnası

Madde 17- Hak sahibinin, 14 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen yetkilerine aykırı olmamak kaydıyla, tarımsal üretimin korunması ve kollanması amacıyla, çiftçilerin kendi arazilerinde yaptıkları üretim sonucunda elde ettikleri üründen, yine kendi işlediği arazilerinde yapacakları yeni üretimler için, hibrit ve sentetik çeşitler hariç olmak üzere, korunan bir çeşidin çoğaltım materyalini kullanabilmeye yetkileri vardır.

Birinci fıkra hükümleri aşağıdaki türlere uygulanır:

- a) Tahıllar;
  - 1- Buğday (*Triticum spp.*).
  - 2- Arpa (*Hordeum vulgare L.*).
  - 3- Çeltik (*Oryza sativa L.*).
  - 4- Yulaf (*Avena sativa L.*).
  - 5- Çavdar (*Secale cereale L.*).
  - 6- Tritikale (*Triticosecale*).
- b) Yemelik baklagiller;
  - 1- Kuru fasulye (*Phaseolus vulgaris L.*).
  - 2- Nohut (*Cicer arietinum L.*).
  - 3- Mercimek (*Lens culinaris Medik.*).
  - 4- Bezelye (*Pisum sativum L.*).
  - 5- Bakla (*Vicia faba L.*).
- c) Yem bitkileri;
  - 1- Yonca (*Medicago sativa L.*).
  - 2- Korunga (*Onobrychis sativa L.*).
  - 3- Fiğ (*Vicia sativa L.*).
  - 4- Üçgül (*Trifolium spp.*).
- d) Endüstri bitkileri;
  - 1- Pamuk (*Gossypium spp.*).
  - 2- Tütün (*Nicotiana tabacum L.*).
  - 3- Patates (*Solanum tuberosum L.*).
  - 4- Kolza (*Brassica napus L.*).
  - 5- Yer fıstığı (*Arachis hypogaea L.*).
  - 6- Soya (*Glycine Max L.*).

Birinci fıkra, hak sahibinin ve çiftçilerin haklarını koruyacak şekilde, aşağıdaki kriterler göz önüne alınarak uygulanır:

- a) Çiftçinin işlediği arazisi için herhangi bir miktar kısıtlaması olmadan ihtiyaç duyduğu çoğaltım materyalini kullanmaya hakları vardır. Çiftçinin işlediği arazisi; çiftçinin kendi adına, kendi sorumluluğu altında bitki yetiştirdiği, mülkiyetindeki veya kiraladığı veya ortakçılık yoluyla işlediği arazidir.
- b) Çiftçi istisnasından küçük çiftçiler yararlanır. Küçük çiftçiler; ikinci fıkrada belirtilen türlerden en fazla 92 ton tahıl üretmek için kullanılması gerekli araziden daha küçük araziye sahip çiftçiler veya diğer türler için karşılaştırılabilir kriterleri sağlayan çiftçilerdir. Karşılaştırılabilir kriterler yönetmelikle belirlenir. Bu çiftçiler, hak sahibine herhangi bir bedel ödemezler.
- c) Korunan çeşidi kullanan ve istisna dışında kalan çiftçiler hak sahibine belirli bir bedel öderler. Bu bedel, hak sahibi ile çiftçi arasında yapılacak anlaşmayla belirlenir.

d) İstisnadan yararlanan çiftçiler veya ürünü işleyenler, hak sahibinin talep ettiği her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadır. Hak sahibi, gerektiğinde bu konuda Bakanlıktan yardım isteyebilir. Bakanlık, ücreti karşılığında konuyla ilgili bilgi ve belgeleri hak sahibine verebilir. Bakanlık, talep edilen bilgi ve belgeleri vermeyi reddederse, ret kararını gerekçeleriyle birlikte hak sahibine yazılı olarak bildirir.

Çiftçi istisnası ile ilgili uygulamaların usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Zorunlu Lisans ve İslahçı Hakkının
Tüketilmesi

Zorunlu lisans

Madde 18- İslahçı hakkının tescilinden itibaren üçüncü yılın sonunda, kamu yararının gerektirmesi halinde, ıslahçı hakkı zorunlu lisansa konu yapılabilir.

Millî savunma veya halk sağlığı açısından, korunan çeşidin kullanılmaya başlanması, kullanımının artırılması veya yaygınlaştırılması büyük önem taşıyorsa, kamu yararının bulunduğu kabul edilir.

Korunan çeşidin kullanılmamasının veya nitelik ve miktar bakımından yetersiz kullanılmasının ekonomik ve teknolojik gelişme açısından ciddi zararlara sebep olacağı hallerde de kamu yararının bulunduğu kabul edilir.

Zorunlu lisansa, Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu karar verir. Korunan çeşidin kullanımının millî savunma veya halk sağlığı bakımından önemli olması halinde ise zorunlu lisans teklifi, Bakanlık ile Millî Savunma Bakanlığı veya Sağlık Bakanlığı tarafından birlikte yapılır.

Millî savunma nedeni ile verilen zorunlu lisans kararı, çeşidin bir veya birkaç işletme tarafından kullanılması ile sınırlandırılabilir.

Korunan çeşidin ihraç edilmesi durumu, zorunlu lisans gerekçesi olarak kabul edilmez.

Zorunlu lisansla ilgili uygulamaların usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Zorunlu lisansla ilgili arabuluculuğun talep edilmesi

Madde 19- Zorunlu lisans verilmesi için talepte bulunmak isteyen kişi, önce aynı çeşit için sözleşmeye dayalı lisans verilmesi amacıyla Bakanlıktan arabuluculuk etmesini isteyebilir.

Bakanlığın arabuluculuğunu talep etmek için, yönetmelikte belirtilen ücret ödenir.

Arabuluculuk talebinde aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Talepte bulunan hakkında bilgi.

b) Arabuluculuk talebine konu olan çeşit ve hak sahibi hakkında bilgi.

c) Zorunlu lisans verilmesini haklı kılan şartlar.

d) Talep edilen lisansın kapsamı ve talebin sebepleri.

e) Talepte bulunanın hak konusu çeşidi etkin şekilde kullanıp kullanamayacağı ve hak sahibi tarafından lisans verilmesi için istenilen makul teminatın verilip verilemeyeceği konusunda karar vermeye yetecek bilgiler.

Bakanlığın arabuluculuğu

Madde 20- Bakanlık, arabuluculuk talebi konusundaki kararını talep tarihinden itibaren bir ay içinde verir.

Bakanlık, kendisine yapılan arabuluculuk talebi ile bu talebe ekli belgelerin incelenmesinden ve yaptığı araştırmadan sonra, zorunlu lisansın verilmesini gerektiren bir durum bulunduğu, talepte bulunan kişinin ödeme gücü bulunduğu ve hak konusu çeşidin kullanımı için gerekli imkânlarla sahip olduğu kanısına varırsa, arabuluculuk talebini kabul eder.

Bakanlık, arabuluculuk talebi konusundaki kararını, talep sahibine ve ayrıca arabuluculuk talebinin bir sureti ile birlikte hak sahibine bildirir.

Arabuluculuk işleminin yapılması

Madde 21- Bakanlık, arabuluculuk talebini kabul ederse, arabulucu olarak bulunacağı sözleşmeye dayalı lisans görüşmelerine, ilgili tarafların katılması için gecikmeksizin çağrıda bulunur. Görüşmeler en çok iki ay sürer.

Arabuluculuk talebinin kabul edildiğinin taraflara bildirilmesini izleyen iki aylık süreye rağmen, sözleşmeye dayalı bir lisansın verilmesi mümkün olmamışsa, Bakanlık arabuluculuk ve araştırma faaliyetinin sona erdiğini açıklar ve bunu ilgililere bildirir.

Bakanlık, lisans sözleşmesinin gerçekten yapılabileceği kanısına varırsa, tarafların birlikte yapacağı en çok bir aylık ek süre talebini, iki aylık süre geçmesine rağmen kabul edebilir.

Bakanlığın kararını vermesinden önce, sadece tarafların, arabuluculuk işlemleri ile ilgili belgelere bakma ve suretleri isteme hakları vardır. Taraflar ve Bakanlık, belgelerin içeriğinin gizliliğine uymakla yükümlüdür.

Arabuluculuk faaliyetinin sonuçları

Madde 22- Bakanlığın arabulucu olduğu görüşmeler sonucunda, tarafların hak konusu çeşidin kullanımı ile ilgili lisans konusunda anlaşmaya varmaları halinde, lisans alanın çeşidi kullanmaya başlaması için kendisine süre tanınır.

Çeşidin kullanılmaya başlanması için tanınan süre bir yılı aşamaz ve arabuluculuk faaliyetinin sonuçlanması için aşağıdaki şartlar aranır:

a) Taraflarca kararlaştırılan lisansın inhisarî lisans olması ve zorunlu lisansa konu olmasını engellememesi.

b) Hak konusu çeşidin kullanılması için, arabuluculuk talebinde bulunanın gerekli imkânlarla sahip olduğunu ve çeşidin niteliği itibarıyla kullanıma başlamak için süreye ihtiyacı olduğunu kanıtlayan belgelerin temin edilmesi.

c) Talepte bulunanın, öngörülen süre içinde hak konusu çeşidi kullanıma başlayamaması halinde doğabilecek sorumluluk için yönetmelikte belirtilen teminatın verilmesi.

d) Yönetmelikte belirtilen arabuluculuk ücretinin ödenmesi.

Bakanlık, tarafların sundukları belgelere dayanarak, ikinci fıkrada öngörülen şartların yerine getirilmiş olduğuna ve tarafların çeşidin kullanımı konusunda hemen harekete geçeceklerine ilişkin kesin bir kanıya varırsa, arabuluculuk işlemlerini tamamlar ve arabuluculuk sonucu verilen lisansı Kütüğe kaydeder.

Talepte bulunan, çeşidin kullanımına başlanmasıyla ilgili hazırlıklar ve mevcut durum hakkında Bakanlığa bilgi vermekle yükümlüdür. Bakanlık gerekli gördüğü takdirde, denetime yetkilidir.

Bakanlığın arabuluculuğu sonucunda lisans alan, hak konusu çeşidin kullanımı için tanınan süre içinde, söz konusu çeşit için zorunlu lisans verilmesi işlemlerinin durdurulmasını mahkemeden talep edebilir.

Zorunlu lisans verilmesi işlemlerinin durdurulması hakkındaki kararın, esaslı bir yanılmaya veya tarafların öngörülen süre içinde çeşide yönelik ciddi ve sürekli faaliyette bulunamayacakları düşüncesine dayandığının ispatı halinde, mahkeme durdurma kararını kaldırabilir.

Bakanlığın arabuluculuk faaliyeti sonucu lisans alan, öngörülen süre içinde çeşidi kullanmaya başlamazsa, Bakanlık, lisans alanın lisans verene bir bedel ödemesi gerektiğine karar verebilir. Bedel, çeşidin kullanılmadığı süreye eşdeğer süreli bir lisans sözleşmesinde lisans alanın hak sahibine ödemesi gereken lisans bedeline göre hesaplanır.

Zorunlu lisansın talep edilmesi

Madde 23- 21 inci maddede öngörülen sürenin bitmesinden veya Bakanlığın arabuluculuk yapmasına ilişkin talebi reddeden karardan itibaren üç aylık süre geçmişse veya Bakanlık tarafından yapılan arabuluculuk faaliyeti süresi içinde, taraflar lisans sözleşmesi yapılması konusunda anlaşmaya varamamışlarsa, mahkemeden zorunlu lisans verilmesi talep edilebilir.

Zorunlu lisans talep eden, daha önce yapılan arabuluculuk işlemlerine ve bu amaçla sunulan belgelere dayanarak zorunlu lisansın verilmesi ile ilgili şartların gerçekleştiğini ileri sürebilir.

Talep sahibi ayrıca çeşidi etkin bir biçimde kullanmayı sağlayacak imkânları ve lisans verilmesi halinde gösterebileceği teminatı belirtir.

Zorunlu lisans talebine aşağıdaki belgeler eklenir:

a) Daha önce yapılmış bir arabuluculuk faaliyetine ilişkin belgeler bulunmadığı takdirde, zorunlu lisans talebini inandırıcı bir şekilde destekleyen belgeler.

b) Zorunlu lisans işlemleri için gerekli olan masrafi karşılama üzere yönetmelikte belirtilen teminatın verileceği ile ilgili belgeler.

c) Yönetmelikte belirtilen ücretin ödendiğini gösterir belge.

Zorunlu lisans işleminin başlaması

Madde 24- 23 üncü maddede belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, mahkeme zorunlu lisans talebiyle ilgili işlemlere başlar. Talebin ve ekli belgelerin birer sureti hak sahibine gönderilir. Hak sahibi, belgelerin alındığı tarihten itibaren en geç bir ay içinde, bunlara karşı itirazda bulunabilir.

Bakanlığın arabuluculuk talebini reddetmiş olması sebebiyle zorunlu lisans talebinde bulunulması halinde, hak sahibine tanınacak itiraz süresi, iki aydan az olamaz.

Hak sahibi tarafından yapılan itirazda, daha önce Bakanlığın yaptığı arabuluculuk işlemlerine ait belgeler göz önüne alınır ve bu işlemlerle ilgili olarak ileri sürülen fakat söz konusu belgelerde yer almayan deliller de sunulur. Delillerin birer sureti mahkeme tarafından hak sahibine gönderilir.

Zorunlu lisans kararı

Madde 25- Mahkeme, hak sahibi tarafından yapılan itirazı zorunlu lisans talep edene tebliğ eder. Tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde, talebin reddine veya zorunlu lisansın verilmesine karar verilir. Hak sahibi zorunlu lisans talebine itiraz etmemişse, mahkeme gecikmeksizin zorunlu lisansa karar verir.

Zorunlu lisans kararında, lisansın kapsamı, bedeli, iki yıldan az dört yıldan fazla olmamak üzere süresi, lisans alan tarafından gösterilen teminat, lisansın kullanıma başlama zamanı ile çeşidin etkin kullanımına ilişkin hususlar yer alır.

Kararın temyizi halinde, uygulamanın durdurulması için hak sahibi tarafından sunulan deliller mahkemece yeterli görülürse, çeşidin kullanımı, lisansa ilişkin kararın kesinleşmesine kadar ertelenir. Temyiz talebi kesinleşmiş kararın uygulanmasını geciktirmez.

Zorunlu lisans işlemlerinin durdurulması

Madde 26- Zorunlu lisans verilmesi talebinin yapılmasından sonra mahkeme, lisans verilmesi ile ilgili kararın alınması bakımından gereken işlemlere başlar. Mahkeme, her iki tarafın müştereken ve gerekçeli talebi üzerine bir defaya mahsus olmak üzere, zorunlu lisans işlemlerini en çok üç aylık bir süre için durdurabilir. Bu sürenin dolması üzerine mahkeme, durumu taraflara bildirir ve işlemlere tekrar devam eder.

Zorunlu lisansın niteliği

Madde 27- Zorunlu lisans inhisarî değildir. Ancak, veriliş amacındaki gerekleri karşılamak kaydıyla, zorunlu lisans inhisarî nitelikte de verilebilir.

Zorunlu lisans verilmesi halinde hak sahibine muhik bir bedel ödenir. Lisans bedeli, özellikle çeşidin ekonomik önemi göz önüne alınarak belirlenir.

Hak sahibi, zorunlu lisans alan kişiye zorunlu lisans süresince çoğaltım materyalini vermekle yükümlüdür.

Zorunlu lisans sebebiyle, hak sahibi ve lisans alan arasında doğan güven ilişkisi, hak sahibi tarafından ihlâl edilirse, lisans alan, ihlâlin hak konusu çeşidin değerlendirilmesindeki etkisine göre, hak sahibinin isteyebileceği lisans bedelinden indirim yapılmasını talep edebilir.

Lisans alan veya hak sahibi, sonradan ortaya çıkan ve değişikliği haklı kılan olaylara dayanarak mahkemeden zorunlu lisans bedelinde veya şartlarında değişiklik yapılmasını talep edebilir. Özellikle hak sahibi, zorunlu lisans verilmesinden sonra, zorunlu lisansa göre daha uygun şartlarda sözleşmeye dayalı lisans yapması halinde böyle bir talepte bulunabilir.

Zorunlu lisans süresinin dolması halinde, lisans süresinin uzatılması mahkemeden talep edilebilir. Mahkeme, zorunlu lisans verilmesini gerektiren şartların devam etmekte olduğunu tespit ederse, lisans süresini 25 inci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde uzatabilir.

Lisans alan, zorunlu lisanstan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde ihlâl etmekte veya sürekli olarak yerine getirmemekte ise hak sahibi, tazminat hakları saklı kalmak kaydıyla, zorunlu lisansın iptali için mahkemeye başvurabilir.

Zorunlu lisansın devri

Madde 28- Zorunlu lisans başkasına devredilebilir. Zorunlu lisans devrinin geçerli olabilmesi için, işletme ile birlikte devredilmesi veya lisansın değerlendirilmekte olduğu işletme kısmının devredilmesi gerekir. Zorunlu lisans devri, Bakanlık tarafından Kütüğe kaydedilir.

Zorunlu lisans alan alt lisans veremez. Bu amaçla yapılan işlem geçersizdir.

Esas itibarıyla türetilmiş çeşitlerde zorunlu lisans

Madde 29- Esas itibarıyla türetilmiş çeşitlerde de yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde, kamu yararı nedeniyle zorunlu lisans verilebilir. Esas itibarıyla türetilmiş çeşitlerde zorunlu lisans verilmesi halinde, arabuluculuk faaliyeti veya dava, başlangıç çeşidinin hak sahibine de bildirilir. Esas itibarıyla türetilmiş çeşit ile ilgili olarak verilecek zorunlu lisans kararında, başlangıç çeşidinin hak sahibine muhik bir bedel ödenmesi hususu da yer alır.

Sözleşmeye dayalı lisans hükümlerinin uygulanabilirliği

Madde 30- 50 nci ve 51 inci maddelerde belirtilen sözleşmeye dayalı lisans ile ilgili hükümler, mahiyetine aykırı olmamak kaydıyla zorunlu lisansa da uygulanır.

Islahçı hakkının tüketilmesi

Madde 31- Korunan bir çeşide ait veya 14 üncü maddenin beşinci fıkrası hükümlerine giren bir çeşide ait materyal veya bu materyalden elde edilen materyal, yurt içinde ıslahçı tarafından veya onun rızasıyla satılmış veya diğer bir şekilde pazarlanmış ise ıslahçı hakkı tüketilir. Bu nitelikteki materyal veya ürünlerin konu olacağı sonraki tasarruflara karşı ıslahçı hakkı ileri sürülemez.

Ancak, sonraki tasarruf, hak konusu çeşidin çoğaltılmasına imkân veren faaliyetlerden oluşmakta ise veya çeşidin ait olduğu cins ve türü koruma kapsamına almamış bir ülkeye, çeşidin çoğaltılmasına imkân verecek materyalin ihraç edilmesi faaliyetlerini içeriyorsa, her iki halde de ıslahçı hakkı ileri sürülebilir. Ancak, ihraç edilen materyalin nihai tüketim amacıyla kullanılması halinde, ıslahçı hakkı tüketilmiş sayılır.

Birinci fıkrada sözü edilen çeşide ait materyal kavramı; her türlü çoğaltım materyalini, bütün bitkiyi veya bitki kısımlarını kapsayan hasat edilmiş materyali ve hasat edilmiş materyalden doğrudan elde edilen her türlü ürünü kapsar.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Başvuru, Tescil, İlan, İtiraz ve Ücretler

BİRİNCİ BÖLÜM

*Başvuru Şartları ve Başvuruya İtiraz**Başvuru mercii*

Madde 32- Bu Kanunun verdiği koruma hakkından yararlanmak için çeşit sahibi, yazılı olarak Bakanlığa başvurur.

Başvuru şartları

Madde 33- Islahçı hakkı tescilini talep edenin başvuru dilekçesi, aşağıdaki bilgi ve belgeleri ihtiva eder:

- a) Başvuru sahibinin veya varsa vekilinin adı ve adresi.
- b) Başvuruyu yapan ıslahçının kendisi değilse, ıslahçının adı ve adresi ile hakkın ıslahçıdan ne şekilde alındığını gösterir bilgi ve belge.
- c) Çeşidin botanik sınıflandırmadaki Türkçe ve Latince ismi.
- d) Çeşit için önerilen isim veya ıslahçının kullandığı geçici bir isim.
- e) Daha önceki bir başvurudan dolayı rüçhan hakkı talep ediliyorsa, ilk başvurunun yapıldığı tarih ve makam.
- f) Çeşidin teknik özellikleri.
- g) Çeşitle ilgili daha önce ticarî bir işlem yapılmışsa, buna ait bilgi ve belgeler.
- h) Başvuru ücretinin ödendiğine dair belge.
- ı) Çeşidin coğrafi orijini.

Başvuruya ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Rüçhan hakkı

Madde 34- Başvuru sahibi veya selefi, UPOV Sözleşmesine taraf bir ülkede, bir çeşidin korunması için daha önce başvuruda bulunmuş ve bu başvurunun üzerinden oniki ay geçmemişse, ıslahçı hakkı almak için Türkiye'de başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır. Böyle bir durumda UPOV Sözleşmesine taraf ülkedeki ilk başvuru tarihi Türkiye'de yapılan başvuru tarihi olarak kabul edilir.

İslahçı, rüçhan hakkından yararlanmak için daha sonraki başvurusunda, ilk başvurunun öncelik hakkını kullanmak istediğini Bakanlığa yazılı olarak bildirir. Süresinde kullanılmayan rüçhan hakkı düşer.

Bakanlık, başvuru sahibinden, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde, ilk başvurusunu yaptığı makama verdiği belgelerin onaylı suretleri ve tercümeleri ile her iki başvuruya konu olan çeşidin aynı olduğunu gösteren numune veya delilleri isteyebilir.

Bakanlık, başvuru sahibinin talebi üzerine, teknik inceleme yapılabilmesi amacıyla gerekli olan bilgi, belge ve materyal temini için rüçhan hakkı süresinin dolmasından itibaren en çok iki yıl süre verebilir. İlk başvurunun reddedilmesi veya geri çekilmesi halinde ise Bakanlık, uzattığı süreden vazgeçerek, teknik incelemenin yapılmasını sağlayacak bilgi, belge ve materyal temini için başvuru sahibine ret veya geri çekme tarihinden itibaren en çok oniki aya kadar bir süre verebilir.

Başvurunun incelenmesi

Madde 35- Bakanlık, yapılan başvuruyu şeklen ve esastan olmak üzere iki açıdan inceler.

a) Başvurunun şeklen incelenmesinde aşağıdaki hususlar araştırılır:

- 1- Başvurunun 32 nci maddeye göre yapılıp yapılmadığı.
- 2- Başvurunun 33 üncü madde şartlarına uygun olup olmadığı.
- 3- Rüçhan hakkı talebi varsa, 34 üncü madde hükümlerine uygun olup olmadığı.
- 4- 46 ncı madde hükümleri gereğince belirlenecek ücretin öngörülen sürede ödenip ödenmediği.

Başvuru eksik veya yanlış yapılmışsa, Bakanlık, talebin eline geçtiği tarihten itibaren otuz gün içinde, başvuru sahibinden bu durumu düzeltmesini ister. Başvuru sahibi verilen süre içinde eksik veya yanlışlığı düzeltmediği takdirde, başvuru yapılmamış sayılır.

b) Başvurunun esastan incelenmesinde aşağıdaki hususlar araştırılır:

- 1- Çeşidin, 5 inci madde hükümlerine göre, yeni sayılıp sayılmayacağı.
- 2- Başvuru sahibinin başvuruya yetkili olup olmadığı.
- 3- Çeşit için önerilen ismin 9 uncu madde ve 42 nci maddenin (a) bendi hükümlerine uygun olup olmadığı.

Bakanlık, inceleme sonucunda ıslahçı hakkı verilmesine bir engel bulunduğunu tespit ederse başvuruyu reddeder. Ret kararının alındığı tarihten itibaren otuz gün içinde durum gerekçeleriyle birlikte başvuru sahibine yazılı olarak bildirilir.

Eksiksiz ve doğru yapılan her başvuru, Kütüğe kaydedilir ve bir başvuru numarası verilir. 33 üncü maddede belirtilen belgelerin Bakanlıkça alındığı tarih, başvuru tarihi olarak kabul edilir.

Başvurunun Bültende ilânı

Madde 36- Bakanlık; başvurunun Kütüğe kaydedilmesinden itibaren otuz gün içinde, 33 üncü maddenin (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerinde istenilen bilgileri Bültende yayımlar.

Başvuruya itiraz

Madde 37- Başvuruya yapılacak itirazlar, başvurunun Bültende ilân edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde Bakanlık nezdinde yapılır.

İtirazlar; çeşidin yeni, farklı, yeknesak ve durulmuş olmadığı veya başvuru sahibinin hak sahibi olmadığı veya çeşit için önerilen ismin 9 uncu maddeye ve 42 nci maddenin (a) bendine uygun olmadığı gerekçelerine dayanılarak, bu gerekçelere ait delil ve belgelerin ekli olduğu bir dilekçeyle yapılır.

Başvuruya itirazın incelenmesi

Madde 38- Bakanlık, ıslahçı hakkı başvurusuna yapılan itirazı başvuru sahibine bildirir ve itiraz karşısında başvuru sahibi olmaya devam edip etmeyeceğini veya başvurusunda değişiklik yapıp yapmayacağını üç ay içinde bildirmesini ister. Başvuru sahibinin haklı nedenlere dayalı talebi üzerine, itirazla ilgili verilen süre en çok iki ay uzatılabilir.

Verilen sürenin sonunda, başvuru sahibinden cevap alınmazsa, başvuru geri çekilmiş sayılır. Başvuru sahibi başvurusuna aynen devam edeceğini veya değişiklik yapacağını bildirirse, Bakanlık, durumu itiraz edene bildirerek itirazını sürdürüp sürdürmeyeceğini otuz gün içerisinde bildirmesini ister.

İtiraz eden itirazından vazgeçmiyorsa, itiraz:

a) Çeşidin yeni olmadığı, başvuru sahibinin hak sahibi olmadığı veya çeşit için önerilen ismin 9 uncu maddeye ve 42 nci maddenin (a) bendi hükümlerine aykırı olduğu iddiasına dayanıyorsa, bu takdirde Bakanlık incelemeyi hemen başlatır.

b) Çeşidin farklı, yeknesak ve durulmuş olmadığı iddiasına dayanıyorsa, bu takdirde inceleme çeşidin teknik incelemesi sırasında yapılır.

İtirazın gerekçesine uygun şekilde inceleme yapabilmek için, Bakanlık teknik inceleme yöntemini kendisi belirler.

İtiraz eden kişiden, itirazını destekleyecek şekilde daha fazla bilgi, belge veya teknik inceleme yapılacak çoğaltım materyalini vermesi istenebilir. Bu durumda 39 uncu maddenin dördüncü ve beşinci fıkraları hükümleri uygulanır.

Üçüncü fıkranın (a) bendi çerçevesinde yapılan itiraz üzerine, Bakanlık tarafından verilen kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde dava açılabilir.

Gerçek hak sahipliğine dayalı itirazın kabulüne ilişkin kararın ilgiliye tebliğinden itibaren bir ay içinde, aynı çeşit hakkında başvuruda bulunan gerçek hak sahibi, reddedilen başvuru tarihinin kendi başvuru tarihi olarak kabul edilmesini talep etmesi halinde, Bakanlık tarafından bu talep kabul edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

*Teknik İnceleme, Tescil, İlan ve Tescile İtiraz**Çeşidin teknik bakımdan incelenmesi*

Madde 39- Çeşidin teknik incelemeye alınmasının uygun görülmesinden sonra, çeşit aşağıdaki hususların tespiti için teknik incelemeye tâbi tutulur:

a) Çeşidin, belirtilen botanik sınıfa ait olduğunun teyit edilmesi.

b) Çeşidin farklı, yeknesak ve durulmuş olduğunun tespit edilmesi.

c) Çeşidin (a) ve (b) bentlerindeki şartlara uyması halinde, çeşit özellik belgesinin hazırlanması.

İncelemenin uygulama şartları, Bakanlıkça belirlenir ve inceleme Bakanlığın gözetimi altında yapılır. Teknik inceleme için gerekli olan yetiştirme testleri veya diğer testler, UPOV Sözleşmesine taraf ülkelerden birisinde o ülkenin yetkili kuruluşu tarafından yapılmış ise test sonuçlarının Bakanlığa verilmesi kaydıyla, teknik inceleme bu testlerin sonuçlarına dayandırılabilir. Ancak bu testler, Türkiye ile aynı tarımsal iklim şartlarına sahip ülkelerde yapılmış olmalıdır.

İncelemenin bu test sonuçlarına dayandırılmaması durumunda:

a) Bakanlık, teknik incelemeyi ana hizmet birimlerine veya bağlı ve ilgili kuruluşlarına veya başka kuruluşlara yaptırabilir. Teknik incelemenin başka kuruluşlara yaptırılması halinde, 46 ncı madde hükümlerine göre belirlenecek ücret ödenir.

b) Bakanlık, teknik incelemeyi başvuru sahibine de yaptırabilir. Başvuru sahibi, Bakanlığın talebi üzerine, kendisi tarafından yapılacak veya yaptırılacak yetiştirme veya diğer testlerin sonuçlarını Bakanlığa verir. Teknik inceleme bu testlerin sonuçlarına dayandırılabilir.

Birinci fıkranın (c) bendinde yer alan çeşit özellik belgesine, tarımsal ve botanik bilgilerdeki değişmelere bağlı olarak yeni kısımlar eklenebilir veya değiştirilebilir. Ancak koruma konusu bu durumdan etkilenmez.

Bakanlık, teknik inceleme amacıyla her türlü bilgi, belge ve materyali başvuru sahibinden ister. Başvuru sahibi haklı bir nedene dayanmaksızın, Bakanlığın belirleyeceği süre içinde talep edilen bilgi, belge ve materyali vermediği takdirde, başvuru reddedilir.

Çeşidin teknik bakımdan incelenmesi ile ilgili uygulamaların usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

İnceleme raporu

Madde 40- Teknik incelemeyi Bakanlık adına yapan kuruluş, çeşide ait özelliklerin belirlenmesinin yeterli olduğu kanısına varırsa, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerdeki hususların tespitini içeren bir inceleme raporu ile çeşide ait özellik belgesini Bakanlığa gönderir.

Bakanlık, inceleme raporunu kesin bir karar vermek için yeterli bulmazsa, başvuru sahibine bilgi verir ve tamamlayıcı incelemeleri Bakanlık kendisi yapar veya yaptırır. Ret veya kabul kararı alınıncaya kadar yapılan tamamlayıcı incelemeler, 39 uncu maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen incelemelerin bir devamı olarak kabul edilir.

Kendisine teknik inceleme yaptırılan kuruluşlar, inceleme sonuçlarını, ancak Bakanlığın izniyle kullanabilir.

Geçici ismin kesinleşmesi

Madde 41- Başvuru dilekçesinde çeşit için geçici bir isim bildirilmesi halinde, Bakanlık, tescil aşamasından hemen önce başvuru sahibinden 9 uncu madde ve 42 nci maddenin (a) bendi hükümlerine uygun kesin bir ismin bildirilmesini ister. Başvuru sahibi, otuz gün içinde, çeşit için kesin bir isim bildirir.

Bakanlık, ismi uygun bulduğu takdirde, bu ismi UPOV Sözleşmesine taraf ülkelere bildirir ve Bültende yayımlar.

İsmi, Bültende yayımlanmasından itibaren üç ay içinde, 9 uncu madde ve 42 nci maddenin (a) bendi hükümleri çerçevesinde itiraz edilebilir. UPOV Sözleşmesine taraf ülkelerin ilgili kuruluşları, isimle ilgili görüşlerini bildirebilir. İtiraz ve görüşler, başvuru sahibine bildirilerek cevap vermesi için otuz günlük süre tanınır.

Başvuru sahibi tarafından yeni bir ismin önerilmesi halinde, ikinci ve üçüncü fıkralardaki işlemler tekrar edilir. Her iki durumda da cevap verilmemesi halinde, başvuru reddedilir. İtirazın kabulü veya reddine ilişkin olarak Bakanlık tarafından alınan gerekçeli karar taraflara bildirilir. Kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde dava açılabilir.

Başvurunun ret nedenleri

Madde 42- Bakanlık, aşağıdakilerden birinin varlığı halinde başvuruyu re'sen reddeder:

a) Çeşit için önerilen isim:

1- 9 uncu madde hükümlerine uymuyorsa (9 uncu maddenin yedinci fıkrası hariç).

2- Farklı bir isim niteliği taşıyor veya dil bilimi açısından çeşidin tanınmasında yetersiz kalıyorsa.

3- Kamu düzeni ve genel ahlâka aykırıysa.

4- Sadece bitki çeşitleri ve tohumculuk sektöründe söz konusu olan tür, kalite, miktar, amaç, değer, coğrafi orijin veya üretim tarihini belirten işaretlerden ibaretse.

5- Çeşidin özellikleri, değeri ve coğrafi orijini açısından veya çeşit ile ıslahçı ya da çeşit ile başvuru sahibi arasındaki irtibat bakımından yanıltıcı veya karışıklığa neden olacak nitelikteyse.

6- Çeşidin üretimden kalkmış olması veya yaygın olarak tanınmaması durumlarının dışında, Türkiye'de veya UPOV Sözleşmesine taraf bir ülkede, aynı türe veya yakın akraba türlere ait tescil edilmiş bir çeşit isminin aynı veya karışıklığa neden olacak kadar benzeriyse.

b) 35 inci madde hükümlerine uyulmaması halinde.

c) 39 uncu maddenin beşinci fıkrası hükümlerine uyulmaması halinde.

d) 40 inci madde gereğince hazırlanan inceleme raporuna göre, çeşidin 6 ncı, 7 nci ve 8 inci madde şartlarına uymaması halinde.

e) 41 inci maddenin birinci fıkrasının ihlâli halinde.

Tescil

Madde 43- Bakanlık, inceleme sonucunda, korumadan yararlanacak kişilerin 4 üncü maddeye uygunluğunu ve başvuru sahibinin Kanunda belirlenen gerekli işlemleri yerine getirdiğini tespit ederse, ıslahçı hakkını Kütüğe kaydederek hak sahibine Islahçı Hakkı Belgesi verir.

Tescilin ilânı

Madde 44- Korunan çeşitle ilgili ıslahçı hakkının tescili, tescil tarihinden itibaren otuz gün içinde Bültende ilân edilir.

Tescile itiraz

Madde 45- Tescilin Bültende ilânından itibaren otuz gün içinde, üçüncü kişiler, tescil işlemine karşı 32 nci, 33 üncü, 34 üncü, 36 ncı, 39 uncu, 40 inci, 41 inci ve 44 üncü maddelerde belirtilen işlemlerde eksiklikler yapıldığı gerekçesi ile Bakanlık nezdinde itirazda bulunabilir.

Bakanlık tarafından yapılan inceleme sırasında, ıslahçı hakkının verilmesi ile ilgili bir işlemin yerine getirilmediği veya önemli bir eksiklik yapıldığı tespit edildiği takdirde, Bakanlık, tescil ile ilgili işlemin geçersizliğine ve eksikliğin yapıldığı safhaya kadar geriye dönülmesine ve işlemlerin yeniden yapılmasına karar verir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM*Ücretler**Ücretler*

Madde 46 - Bakanlık, işlem ücreti ve yıllık ücret olmak üzere iki tür ücret tahakkuk ettirir.

a) İşlem ücreti aşağıda sayılan işlemler karşılığında alınır:

1- Başvuru ücreti.

- 2- Teknik inceleme ücreti.
  - 3- İsim inceleme ücreti.
  - 4- İtiraz ücreti.
  - 5- Tescil ücreti.
  - 6- Zorunlu lisansla ilgili arabuluculuk ücreti.
  - 7- Suretlerden alınan ücretler.
  - 8- Yayın ücretleri.
  - 9- Diğer ücretler.
- b) Yıllık ücret, ıslahçı hakkının koruma süresince, her yıl Ocak ayı içinde peşin olarak ödenir. Ücretler ile ilgili uygulamaların usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Tescil Sonrası Hak Sahibinin Yükümlülüğü, Bakanlıkça Yapılan Denetim ve İslahçı Hakkının Re'sen İptali

Hak sahibinin tescilden sonraki yükümlülüğü

Madde 47- Hak sahibi, hakkın yürürlükte olduğu sürece, korunan çeşidin veya yerine göre kalıtsal kısımlarının genetik yapılarının devamından sorumludur.

Bakanlık, koruma süresince, çeşidin veya yerine göre kalıtsal kısımlarının genetik yapılarının devam edip etmediğini araştırır. Hak sahibi, korunan çeşidin genetik yapısının devam edip etmediğinin Bakanlık veya Bakanlığın belirlediği bir kuruluş tarafından araştırılması için bilgi, belge ve materyal sağlamakla yükümlüdür.

Çeşidin genetik yapısının devamı hususunda şüpheye düşülürse ve bu şüphe ikinci fıkrada belirtilen bilgi, belge ve materyal ile giderilemezse, Bakanlık, çeşidin genetik yapısının devam edip etmediğinin araştırılmasını ister. Bu araştırma, hak sahibi tarafından sağlanan materyal ile çeşit özellik belgesindeki bilgilerin ve numunelerin yetiştirme testleri ve diğer testler yapılarak karşılaştırılmalarını ihtiva eder.

Yapılan araştırmalar, çeşidin genetik yapısını devam ettirmede hak sahibinin başarısız olduğunu ortaya çıkarırsa, ıslahçı hakkı, 48 inci maddeye göre Bakanlıkça iptal edilmeden önce hak sahibinin görüşü alınır.

Hak sahibi, belirlenen süre içinde, korunan çeşidin veya yerine göre kalıtsal kısımlarının yeterli miktarda numunesini, çeşidin numunesi olmak veya mevcut numuneyi yenilemek veya çeşidin korunması için diğer çeşitlerle karşılaştırmalı bir inceleme yapabilmek amacıyla Bakanlığa veya Bakanlığın belirleyeceği yetkili kuruluşa verir.

Bakanlığın gerekli görmesi halinde hak sahibi, çeşide ait numuneyi Bakanlık adına muhafaza eder.

Bakanlık tarafından yapılan denetim ve ıslahçı hakkının re'sen iptali

Madde 48- Hak sahibinin 47 nci maddenin birinci fıkrası gereğince yerine getirmek zorunda olduğu yükümlülükleri yerine getirmediği veya çeşidin yeknesaklık ve durulmuşluk özelliklerini kaybettiği tespit edildiği takdirde, ıslahçı hakkı, Bakanlık tarafından re'sen iptal edilir.

Aşağıdaki hallerde de islahçı hakkı Bakanlık tarafından re'sen iptal edilir:

a) 47 nci maddenin ikinci fıkrası gereğince istenen bilgi, belge ve materyalin, Bakanlıkça belirlenen süre içinde hak sahibi tarafından temin edilmediği durumda.

b) Çeşit isminin mahkeme tarafından iptal edilmesi halinde, Bakanlıkça belirlenen süre içinde, hak sahibi tarafından çeşit için yeni bir isim bildirilmemesi durumunda.

Islahçı hakkının iptali, Kütüğe kaydedilme tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

İptal kararı, Kütüğe kaydedildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Bültende yayımlanır.

BEŞİNCİ KISIM

*Başvuru ve Tescilden Doğan Hakkın Devri, İntikali, Rehin Hakkı Tesisi,
Haczi ve Lisans Sözleşmesi*

BİRİNCİ BÖLÜM

Devir, İntikal, Rehin ve Haciz

Devir, intikal, rehin ve haciz

Madde 49- Bir çeşit ile ilgili olarak, bu Kanun uyarınca yapılan başvuru veya tescilden doğan hak, bir başkasına devredilebilir veya miras yoluyla intikal edebilir. Bu haklar üzerinde, ölüme bağlı tasarrufların yapılması mümkündür.

Başvuru veya tescilden doğan hakkın devri veya miras yoluyla intikali, 46 ncı maddeye göre belirlenecek ücretin ödenmesi kaydıyla sicile kaydedilir ve yayımlanır.

Başvuru veya tescilden doğan hak, kanunî veya akdî rehin hakkına ve hacze konu edilebilir. Bu durumda taraflardan birinin talebi üzerine ilgili haklar, sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır. Rehin hakkı ve haciz bakımından, 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Başvuru veya tescilden doğan hak üzerindeki sağlar arası işlemler, yazılı şekle tâbidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sözleşmeye Dayalı Lisans

Sözleşmeye dayalı lisans

Madde 50- Başvuru veya tescilden doğan hak, ülke sınırları içerisinde geçerli olacak şekilde, lisans sözleşmesine konu edilebilir. Lisans, inhisarî lisans veya inhisarî olmayan lisans şeklinde verilebilir.

Lisans sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, lisans inhisarî değildir. Lisans veren, korunan çeşidi kendi kullanabileceği gibi üçüncü kişilere aynı çeşide ilişkin başka lisanslar da verebilir.

İnhisarî lisans söz konusu olduğu zaman, lisans veren başkasına lisans veremez ve hakkını saklı tutmadıkça, kendisi de hak konusu çeşidi kullanamaz.

Birinci fıkrada öngörülen sözleşmedeki şartların lisans alan tarafından ihlâl edilmesi halinde, başvuru veya tescilden doğan haklar, hak sahibi tarafından lisans alana karşı, dava yoluyla ileri sürülebilir.

Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa, sözleşmeye dayalı lisans sahipleri lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devredemez veya alt lisans veremez.

Sözleşmeye dayalı lisans hakkını alan kişi, aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa, çeşidin koruma süresince ulusal sınırların bütünü içinde, hak konusu çeşidin kullanılmasına ilişkin her türlü tasarrufta bulunabilir.

Lisans sözleşmesi yazılı olarak yapılır. Lisans sözleşmesi taraflardan birinin yazılı talebi üzerine Bakanlıkça ilgili sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır.

İnhisarî lisans alanlar, lisans sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, üçüncü kişiler tarafından haklarına tecavüz edilmesi durumunda, hak sahibinin bu Kanun uyarınca açabileceği davaları kendi adına açabilir.

İnhisarî olmayan lisans alanların dava açma hakları yoktur. İnhisarî olmayan lisans alanlar, hakka tecavüzün olduğu durumlarda noter kanalıyla yapacağı bir bildirimle, hak sahibinden dava açmasını isteyebilir. Hak sahibinin bu talebi kabul etmemesi veya bildirim alındığı tarihten itibaren üç ay içinde davayı açmaması halinde, lisans alan, bildirim bir suretini de ekleyerek, kendi adına dava açabilir ve dava açtığını hak sahibine bildirir. Lisans alan, ciddi bir zarar tehlikesi varsa, üç aylık sürenin geçmesini beklemeden, mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alınmasını isteyebilir.

Hakkın devri ve lisans verilmesinden doğan sorumluluk

Madde 51- Başvuru veya tescilden doğan hakkını bir bedel karşılığında veya bedelsiz devreden veya lisans veren kişi, yetkisinin olmadığı anlaşılması veya başvurunun reddedilmesi veya iptal edilmesi veya hükümsüzlük kararı verilmesi hallerinde, devir alan veya lisans alanın zararlarını tazmin etmekle yükümlüdür.

Tazminatı talep süresi, ret, iptal veya hükümsüzlük kararının verilmesinden veya yetkisizliğin öğrenilmesinden itibaren işlemeye başlar.

Devreden veya lisans verenin kötü niyetle hareketleri halinde, bunlar, fiillerinden her zaman sorumludur. Devreden veya lisans veren, üzerinde tasarruf edilen ıslahçı hakkı başvurusu veya hak konusu olan çeşidin verilen bu hak ile korunabilirliği konusundaki rapor ve kararları veya bu konuda bildiklerini karşı tarafa bildirmemiş ve bunlara ilişkin belgelere sözleşmede yer vermemişse kötü niyetin varlığı kabul edilir.

ALTINCI KISIM

Hükümsüzlük Halleri ve Hakkın Sona Ermesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümsüzlük

Hükümsüzlük halleri

Madde 52- Aşağıdaki hallerden birinin varlığı durumunda mahkeme tarafından ıslahçı hakkının hükümsüz sayılmasına karar verilir:

a) Başvuru veya rüçhan hakkı tarihi itibarıyla, çeşidin 5 inci ve 6 ncı maddelerde belirtilen şartlara uymadığının anlaşılması.

b) 7 nci ve 8 inci maddede öngörülen şartların gerçekleşmediğinin anlaşılması.

c) ıslahçı hakkı tescilinin 11 inci, 12 nci ve 13 üncü maddelerde belirtilenler dışında yetkisiz bir kişi adına yapıldığının anlaşılması.

Hükümsüzlük talebi

Madde 53- Hukukî menfaati olan herkes, koruma hakkı devam ettiği sürece, mahkeme nezdinde ıslahçı hakkına dair hükümsüzlük talebinde bulunabilir. 52 nci maddenin (c) bendine göre ise hükümsüzlük talebi, ancak gerçek hak sahibi tarafından ileri sürülebilir.

Hükümsüzlüğün etkisi

Madde 54- İslahçı hakkının hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde, kararın sonuçları geçmişe etkilidir ve bu Kanun ile sağlanan koruma, hükümsüzlük kapsamında doğmamış sayılır.

Kesinleşmiş bir hükümsüzlük kararı Kütüğe kaydedilir ve herkese karşı hüküm ifade eder.

Hak sahibinin kötü niyetli olarak hareket etmesinden kaynaklanan, zararın giderilmesine ilişkin tazminat talep hakkı saklı kalmak üzere, hükümsüzlüğün geriye dönük etkisi, aşağıdaki durumları etkilemez:

a) Hakkın hükümsüz sayılmasından önce, söz konusu hakka tecavüz sebebiyle verilen hukuken kesinleşmiş ve uygulanmış kararlar.

b) Hakkın hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış lisans sözleşmeleri.

Ancak, haklı sebepler ve hakkaniyet ilkesi göz önünde bulundurularak, lisans sözleşmesi uyarınca ödenmiş olan bedelin kısmen veya tamamen iade edilip edilmeyeceğine mahkemece karar verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

*Hakkın Kendiliğinden Sona Ermesi**Hakkın kendiliğinden sona ermesi*

Madde 55- Aşağıdaki hallerden birinin gerçekleşmesiyle ıslahçı hakkı kendiliğinden sona erer:

a) Koruma süresinin sona ermesi.

b) Hak sahibinin hakkından vazgeçmesi.

c) Yıllık ücretlerin belirlenen sürelerde ödenmemesi.

Hakkın sona ermesi halinde hak konusu çeşit, sona erme nedeninin gerçekleştiği tarihten itibaren umumun malı sayılır. Bu husus, Bültende yayımlanır.

Hak sahibi, ıslahçı hakkından vazgeçebilir. Vazgeçmenin yazılı olarak Bakanlığa bildirilmesi gerekir. Vazgeçme, Kütüğe kaydedilme tarihi itibarıyla hüküm doğurur.

Kütüğe kaydedilmiş diğer hak sahipleri ve lisans sahiplerinin izni olmadıkça, hak sahibi hakkından vazgeçemez.

Hak üzerinde, bir üçüncü kişi tarafından hak sahipliği iddia edilmekte ise onun rızası olmadan haktan vazgeçilemez.

Yıllık ücretin süresi içinde ödenmemesi halinde, ıslahçı hakkı, bu ücretin son ödeme tarihi itibarıyla sona erer.

Yıllık ücretin ödenmemesi nedeniyle hak sona ermişse, hak sahibinin ödemenin mücbir sebepten dolayı yapılamadığını ispat etmesi halinde, hak yeniden geçerlilik kazanır.

Mücbir sebeple ilgili talebin, hakkın sona erdiğine ilişkin ilânın Bültende yayımlanmasından itibaren altı ay içinde yapılması gerekir. Bu talep Bültende ilân edilir. İlgililer otuz gün içinde konu hakkındaki görüşlerini bildirebilirler.

Hakkın yeniden geçerlilik kazanması, Bakanlığın kararı ile olur ve Bültende yayımlanır. Hakkın yeniden geçerlilik kazanması, hakkın sona ermesi sonucunda bu konuyla ilgili bir kısım haklar kazanmış olan üçüncü kişilerin kazanılmış haklarını etkilemez.

Hakkın yeniden geçerlilik kazanması halinde, hak sahibi, ödemediği ücretleri ödemekle yükümlüdür.

YEDİNCİ KISIM
Hakka Tecavüz Halleri, Davalar ve
Görevli Mahkeme
BİRİNCİ BÖLÜM
Hakka Tecavüz Halleri

Hakka tecavüz sayılan haller

MADDE 56. - Aşağıdaki haller ıslahçı hakkına tecavüz sayılır:

- a) 14 üncü maddede sayılan yetkileri hak sahibinin rızası olmadan kullanmak.
- b) Korunan çeşide ait çoğaltım materyalinin, hak sahibinin inhisarî yetkilerini ihlâl etmek suretiyle üretildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde, söz konusu materyali çoğaltım amacıyla hazırlamak, çoğaltmak, satışı sunmak, satmak veya diğer şekillerde piyasaya sürmek, ihraç etmek, ithal etmek veya bu amaçlarla depolamak.
- c) Sözleşmeye dayalı lisans veya zorunlu lisans ile verilmiş yetkileri izinsiz genişletmek veya bu yetkileri üçüncü kişilere devretmek.
- d) 9 uncu maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarını ihlâl etmek.
- e) Hakkı gasbetmek.
- f) Yukarıdaki bentlerde sayılan fiillere iştirâk veya yardım etmek veya teşvik etmek veya hangi şekil ve şartta olursa olsun bu fiillerin yapılmasını kolaylaştırmak.
- g) Kendisinde bulunan ve haksız olarak üretilen veya piyasaya sürülen materyalin nereden alındığını veya nasıl sağlandığını bildirmekten kaçınmak.

İKİNCİ BÖLÜM

Hukuk Davaları

Hak sahibinin talepleri ve hukuk davalarında yetkili mahkeme

MADDE 57. - ıslahçı hakkının tecavüze uğraması halinde, hak sahibi mahkemeden aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

- a) ıslahçı hakkından doğan hakka tecavüz fiillerinin durdurulması.
  - b) Tecavüzün giderilmesi, maddi ve manevi tazminat.
  - c) Hakka tecavüz neticesinde üretilen materyal ile bunların üretiminde doğrudan doğruya kullanılan araçlara el konulması.
  - d) (c) bendi hükmü çerçevesinde el konulan materyal ve araçlar üzerinde kendisine mülkiyet hakkının tanınması; bu durumda el konulan materyalin değeri, (b) bendi hükümlerine göre belirlenecek tazminat miktarından düşülür. Bu değer, kabul edilen tazminat miktarını aştığı zaman, hak sahibi, aşan kısmı karşı tarafa öder.
  - e) Hakka tecavüzün devamını önleyici tedbirlerin alınması; (c) bendi hükümleri çerçevesinde el konulan materyal ve araçların şekillerinin değiştirilmesi veya hakka tecavüzün önlenmesi için imhası.
  - f) Hakka tecavüz eden kişi aleyhine verilen mahkeme kararının, masrafları tecavüz eden tarafından karşılanmak üzere, ilgililere tebliğ edilmesi ve kamuya ilân yoluyla duyurulması.
- Hak sahibi tarafından açılacak hukuk davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhının olduğu veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yerdeki mahkemedir.

Davacının Türkiye'de ikamet etmemesi halinde, yetkili mahkeme Ankara'daki mahkemelerdir.

Üçüncü kişiler tarafından başvuru sahibi veya hak sahibi aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalının ikametgâhının bulunduğu yerdeki mahkemedir. Başvuru veya hak sahibinin Türkiye'de ikamet etmemesi halinde bu maddenin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır.

Birden fazla mahkemenin yetkili olduğu durumda, yetkili mahkeme, ilk davanın açıldığı mahkemedir.

Bakanlığın davacı veya davalı olduğu durumda, yetkili mahkeme, Ankara'daki mahkemelerdir.

Tazminat

Madde 58- Hak sahibinin izni olmaksızın, korunan çeşidi üreten, satan, dağıtan veya başka şekilde piyasaya süren veya bu amaçlar için ihraç ve ithal eden veya ticarî amaçla elinde bulunduran veya kullanan kişi, hukuka aykırılığı gidermek ve sebep olduğu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

Korunan çeşidi herhangi bir şekilde kullanmakta olan kişi; hak sahibinin hakkın varlığından ve tecavüzdü kendisini haberdar etmesi ve tecavüzü durdurmasını talep etmesi halinde veya kullanmanın kusurlu bir davranış teşkil etmesi halinde, sebep olduğu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

Yoksun kalınan kazanç

Madde 59- Hak sahibinin uğradığı zarar, sadece fiili kaybın değerini değil, buna ilave olarak ıslahçı hakkına tecavüz neticesinde yoksun kalınan kazancı da kapsar.

Yoksun kalınan kazanç, zarara uğrayan hak sahibinin seçeceği, aşağıdaki değerlendirme usullerinden birine göre hesap edilir:

- Islahçı hakkına tecavüz eden kişinin rekabeti olmasaydı, hak sahibinin çeşidi kullanması ile elde edebileceği muhtemel gelire göre.
- Hakka tecavüz eden kişinin, hak konusu çeşidi kullanmakla elde ettiği kazançta göre.
- Hakka tecavüz edenin, korunan çeşidi bir lisans anlaşması ile hukuka uygun şekilde kullanmış olması halinde ödemesi gereken lisans bedeline göre.

Hak konusu çeşidin ekonomik önemi, hakka tecavüz edildiği anda geçerlilik süresi, tecavüzün yapıldığı esnada korunan çeşitle ilgili lisansların sayısı veya çeşidi gibi etkenler, yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında göz önüne alınır.

Mahkeme, hak sahibinin bu Kanunda öngörülen çeşidi kullanma yükümlülüğünü yerine getirmemiş olduğunu tespit ederse, yoksun kalınan kazanç, ikinci fıkranın (c) bendi hükümleri çerçevesinde belirlenir.

Bedel davası

Madde 60- Başvuru sahibi veya hak sahibi, çeşidi kullananların hakkaniyete uygun bedeli ödemesini temin etmek amacıyla şahsî mahiyette bedel davası açabilir.

Çiftçi istisnası kapsamı dışındaki çiftçiler tarafından ödenecek bedel ile ilgili olarak açılan bedel davasını, ıslahçı hakları ile ilgili meslekî kuruluşlar da açabilir.

15 inci maddede belirtilen bedelin tespitinde ıslahçı hakkının tescil edildiği varsayılarak yapılacak bir lisans sözleşmesinde ödenecek lisans bedelinin aşılmaması gözetilir.

Dava, bedelin ödenmesini gerektiren fiilin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde açılır.

Hakka tecavüzün olmadığı hakkında dava ve şartları

Madde 61- Menfaati olan herkes, hak sahibine karşı dava açarak, faaliyetlerinin ıslahçı hakkına tecavüz teşkil etmediğine karar verilmesini talep edebilir.

Dava açılmadan önce, korunan çeşit ile ilgili yapılan veya yapılacak faaliyetlerin ıslahçı hakkına tecavüz teşkil edip etmediği hakkında, hak sahibinin görüşlerini bildirmesi noter aracılığı ile talep edilebilir. Bu talebin hak sahibine tebliğinden itibaren bir ay içinde hak sahibinin cevap vermemesi veya verilen cevabın menfaat sahibi tarafından kabul edilmemesi halinde, menfaat sahibi birinci fıkraya göre dava açabilir.

Birinci fıkrada belirtilen dava, ıslahçı hakkına tecavüzden dolayı kendisine dava açılmış bir kişi tarafından açılmaz.

Dava, korunan çeşit üzerinde hak sahibi olan ve Kütüğe kaydedilmiş bulunan bütün hak sahiplerine tebliğ edilir.

Bu maddede belirtilen dava, hakkın hükümsüzlüğü davasıyla birlikte de açılabilir.

Tespit davası

Madde 62- Islahçı hakkına tecavüz davası açmaya yetkili olan kişi, bu haklara tecavüz sayılabilecek olayların tespitini mahkemeden isteyebilir.

İhtiyatî tedbir talebi ve niteliği

Madde 63- Bu Kanun uyarınca dava açan veya dava açacak olan kişiler, dava konusu çeşidin, kendi haklarına tecavüz teşkil edecek şekilde, Türkiye'de kullanılmakta olduğunu veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını ispat etmek şartıyla, mahkemeden ihtiyatî tedbir kararı verilmesini talep edebilirler.

İhtiyatî tedbir talebi, dava açılmadan önce veya dava ile birlikte veya dava açıldıktan sonra yapılabilir. İhtiyatî tedbir talebi, davadan ayrı olarak incelenir.

İhtiyatî tedbir, verilecek hükmün etkinliğini tamamen sağlayacak nitelikte olmalı ve aşağıda belirtilen tedbirleri kapsamalıdır:

a) Islahçı hakkına tecavüz teşkil eden fiillerin durdurulmasını.

b) Islahçı hakkına tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen hak konusu çeşitle ilgili materyallere, Türkiye sınırları içinde veya gümrük ve serbest liman veya serbest bölgeler de dahil olmak üzere buldukları her yerde el konulması ve bunların zarar görmeyecek şekilde saklanmasını.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanması

Madde 64- Tespit davaları, ihtiyatî tedbirler ve ilgili diğer hususlarda, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.

Zamanaşımı

Madde 65- Bu Kanundan doğan özel hukuka ilişkin taleplerde, 22.4.1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

*Cezalar ve Usul Hükümleri**İhlâl sayılan haller ve yaptırımlar*

Madde 66 – (Değişik: 23/1/2008 – 5728/524 md.)

İhlâl sayılan haller ve bu hallerde verilecek cezalar aşağıda gösterilmiştir:

a) 56 ncı maddenin (a), (b) ve (e) bentlerindeki fiilleri işleyenler bir yıldan iki yıla kadar hapis veya bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

b) 56 ncı maddenin (c), (d) ve (g) bentlerini ihlal edenler ikiyüzlü günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

c) Gerçeğe aykırı biçimde, kendisini başvuru sahibi veya hak sahibi olarak tanıtanlar ikiyüzlü günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

d) Yukarıdaki fiillerin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde bunlar hakkında tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Bu maddenin (c) bendi hariç diğer bentlerinde yazılı suçların takibi şikayete bağlıdır.

Usul ve zamanaşımı

Madde 67- (Mülga: 23/1/2008 – 5728/578 md.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İhtisas Mahkemeleri

Görevli mahkeme

Madde 68- Bu Kanunda öngörülen davalarda görevli mahkeme, ihtisas mahkemeleridir. Asliye hukuk ve asliye ceza mahkemelerinden hangilerinin ihtisas mahkemesi olarak görevlendirileceğini ve bu mahkemelerin yargı çevresini, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu belirler.

Hükmün ilânı

Madde 69- Dava sonucunda haklı çıkan tarafın, haklı bir sebebinin veya menfaatinin bulunması halinde, masrafları karşı tarafa ait olmak üzere, kesinleşmiş kararın günlük gazete veya benzeri vasıtalarla tamamen veya özet olarak ilân edilmesini talep etme hakkı vardır.

İlanın şekli ve kapsamı kararda tespit edilir. İlân hakkı, kararın kesinleşmesinden sonra üç ay içinde kullanılmazsa düşer.

Islahçı Hakkı Kütüğü

Madde 70- Bakanlık, Başvuru Sicili ve Islahçı Hakkı Sicilini içeren Islahçı Hakkı Kütüğünü oluşturur.

İlgili olan herkes, başvuruya ve ıslahçı hakkının tesciline ilişkin belgeler ile diğer belgeleri Kütükten inceleyebilir.

Üretilmesi veya çoğaltılması, diğer çeşitlerin sürekli kullanımını gerektiren çeşitlerin sahibi, çeşide ait belge ve testlerin, Kütüğün inceleme kapsamı dışında tutulmasını isteyebilir.

Başvuru Sicili ve Islahçı Hakkı Siciline ilişkin hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Bitki Çeşitleri Bülteni

Madde 71- Bakanlık tarafından yayımlanacak Bültende aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Islahçı hakkı başvuruları.
- b) Çeşit için önerilen isim veya varsa geçici isim.
- c) Başvurudan vazgeçme.
- d) Başvurunun reddi.
- e) Islahçı hakkının tescili ve tescil edilen isim.
- f) Hak sahibi veya vekili ile ilgili değişiklikler.
- g) Hakkın sona ermesi.
- h) Lisanslar.
- i) Resmî duyurular.
- j) Diğer hususlar.

Bakanlık; korunan çeşitle ilgili olarak çeşidin sahibi, koruma süresi, tescil tarihi ve ismini içeren bilgiler ile yayımlanmasını gerekli gördüğü başka bilgilerin yer aldığı yıllık bir rapor yayımlar.

Yönetmelikler

Madde 72- Bu Kanunun uygulanması ile ilgili usul ve esasları düzenleyen yönetmelikler Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlıkça çıkarılır.

Madde 73- (21.8.1963 tarihli ve 308 sayılı Tohumlukların Tescil, Kontrol ve Sertifikasyonu Hakkında Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 74- 308 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (ş), (t) ve (u) bentleri ile 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- 26.2.1994 tarihi itibarıyla yeni, farklı, yeknesak ve durulmuş olduğu tespit edilen bir çeşit için 308 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasından yararlanan çeşitlerin sahipleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlığa başvurmaları ve bu Kanundaki diğer şartları yerine getirmeleri kaydıyla, bu Kanun kapsamındaki korumadan yararlanır.

Geçici Madde 2- Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde yapılacak başvurularda yenilik incelemesi yapılırken 5 inci maddede yurt içi açısından sözü edilen bir yıllık süre bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl olarak uygulanır.

Yürürlük

Madde 75- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 76- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

8718-1

**5042 SAYILI KANUNA EK VE DEĐIŐİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŐ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Deđiőtiren		Yürürlüğe
<u>Kanun</u>	5042 sayılı Kanunun deđiŐen maddeleri	<u>giriŐ tarihi</u>
5728	66, 67	8/2/2008